יציאה דכוותה קא ממעט והא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה התם נפקא לה מרשות אדון לגמרי והכא אכתי מיחסרא מסירה לחופה בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן[א] [י]נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה והאי [יא]ויצאה חנם להכי הוא דאתא הא מבעי ליה לכדתניא דתניא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף [ב]אלו ימי נערות אמר רבינא אם כן לימא קרא אן כסף מאי אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ומאן ניהו אב וממאי דדרשינן הכי [ג]דתניא [2]וזרע אין לה אין לי אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל זרע אין לה [יב]עיין לה ואין לי אלא זרע כשר [יג]זרע פסול מנין ת"ל זרע אין לה [ד][יד]עיין לה והא אפיקתיה לזרע זרעה זרע זרעה לא איצטריך קרא [ה]דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול ותנא גופיה מנליה דדריש הכי אמרי כתיב [3]מאן בלעם [4]ומאן יבמי דלא כתיב בהו יו"ד והכא כתיב ביה יו"ד ש"מ לדרשא הוא דאתא ואיצטריך למכתב קידושיה לאביה ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה דאי כתב רחמנא קידושיה לאביה הוה אמינא משום דלא טרחא בהו אבל מעשה ידיה דקא טרחא בהו אימא דידה הוו ואי אשמעינן מעשה ידיה [ו]דקא מתזנא מיניה אבל קידושיה דמעלמא קאתי לה אימא דידה הוו צריכא: גופא ויצאה חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות ולכתוב רחמנא נערות ולא בעי בגרות אמר רבה בא זה ולמד על זה מידי דהוה אתושב ושכיר דתניא [טו][ז]תושב זה קנוי קנין עולם שכיר זה קנוי קנין שנים יאמר תושב ולא יאמר שכיר ואני אומר קנוי קנין עולם אינו אוכל קנוי קנין שנים לא כ"ש אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים אבל קנוי קנין עולם אוכל בא שכיר ולימד על תושב שאע"פ שקנוי קנין עולם אינו אוכל א"ל אביי מי דמי התם תרי גופי נינהו דכי נמי כתב רחמנא תושב נרצע לא יאכל והדר כתב אידך הוה שכיר מילתא דאתיא בק"ו [ח]ומילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא אלא הכא חד גופא היא כי נפקא לה בנערות בגרות מאי בעיא גביה אלא אמר אביי לא נצרכה אלא לבגר דאילונית סד"א בנערות תיפוק בבגרות לא תיפוק קמ"ל מתקיף לה מר בר רב אשי ולאו ק"ו הוא ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון בגרות שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון אלא אמר מר בר רב אשי לא נצרכה אלא [י]לעיקר זבינא דאילונית סד"א [ט]דאתיא סימני נערות הוי זבינה זבינא דלא אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא קמ"ל

יציאה דכווחה קא ממעט. יציאת אירוסין דומיא דיציאת אמה קא ממעט מדין אמה ולמימר דיש כסף בה ומה יציאת אמה העבריה אין כסף לאדון דנפקא מרשותיה קאמר קרא אף מיעוט דיש כסף דקא דייק ליציאת אירוסין יש כסף למי שיצאה הימנו קאמר והיינו אב: **והא לא דמיא.** יציאת אירוסין ליציאת אמה והיכי קאמרת דיציאת אירוסין אתי למעוטי הא לאו דכוותה היא דאכתי לא נפקא מרשותיה דאב למעשה ידיה ולירושתה עד שתכנס לחופה ג): **בהפרת נדרים מיהא נפקא ליה מרשותיה.** שאינו יכול להפר לבדו: **ויצאה חנם.** ולא פירש מתי תצא: **אלו ימי בגרות.** שהיא משתנה מנערות להיות בוגרת: **אין כסף.** אלא דבר אחר מוציאה אלו ימי נערות. ולקמיה פריך מכי נפקא לה בנערות בגרות מאי עבידתיה: **אין כסף.** כלא יו"ד כדכתיב מאן יבמי: **מנלן דדרשינן.** יו"ד דאין כי האי גוונא באנפי נפשיה: **זרע אין לה אין לי.** שיעכב על בת כהן מלאכול בתרומה אלא זרעה מישראל: **זרע זרעה מנין ת"ל אין לה עיין עליה.** שאם מת בנה ויש לו בן אף הוא מעכבה: **זרע פסול.** כגון ממזר: **בני בנים הרי הם כבנים.** נפקא לן במסכת יבמות בפ' הבא על יבמתו (דף סב:): **ותנא גופיה מנא ליה.** דמשמע ליה אין כלא יו"ד: **מאן בלעם.** אין בדעתו לילך עמנו: **ואיצטריך למכתב מעשה ידיה לאביה.** כדיליף לעיל מאת בתו לאמה: **דקא מתזנא מיניה.** ודעתיה על מעשה ידיה דשכיחא: **דמעלמא קא אתי לה.** ולא היתה דעתו עליהם לזונה בשבילם: **בא זה ולימד על זה.** מתוך שלא פירש נערות במקרא אלא מאיליו הוא למד שאין לנו דבר אחר לתלות כ) יציאתו בו הוצרך לכתוב שניהם. דאי כתב חד הוה אמינא בגרות הוא דאשמועינן קרא אבל נערות לא מפיק לה בא חבירו ולמד עליו על כרחך חד מינייהו לנערות אתא: **מידי דהוה אתושב ושכיר.** דכתיב גבי תרומה למידרש הכי: **תושב.** האמור אצל תרומה תושב כהן ושכיר לא יאכל קדש ל): **זה קנוי קנין עולם.** עבד עברי הנרצע ביד כהן ואעפ"כ אין גופו קנוי לו כשאר עבדים כנענים לאכול בתרומה: **קנין שנים.** שלא הגיע לו עדיין שש שנים: **בא שכיר ולימד על תושב.** דעל כרחך חד מינייהו לנרצע הוא דאתא ומאחר שנכתבו שניהם משמעותא דנרצע מתושב אתיא שהוא מיושב אצלו יותר מן הקנוי לשש שנים: **התם תרי גופי נינהו.** נרצע ושאינו נרצע שני גופים הם ואפשר להיות שניהם בביתו של כהן: **דכי נמי כתב רחמנא כו'.** כלומר ואפילו פירש הכתוב נרצע לא יאכל וחזר ופירש על שאינו נרצע ואע"פ שלא הוצרך לכותבו הייתי יכול לתרץ ולומר אע"ג דהוי שכיר מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא לפיכך כשכתבו התם מ) י"ל בא זה ולימד על זה ואין לנו להקשות יכתוב נרצע בפירוש ולא יכתוב שכיר: **אבל הכא.** דאפקה קרא מרשותיה בנערותה לא משכחת לה אמה יוצאה בבגרות והיכי כתב לן קרא מידי דלא הוי לכתוב נערות בהדיא ותו לא: **אילונית.** אין לה סימני נערות ואשמועינן קרא שיוצאה ימי בגרותה כשיהיה לה עשרים שנה: **שאין מוציאין מרשות אב.** כדאמרינן לעיל שמעשה ידיה לאביה: **בגרות שמוציאה מרשות אב.** דלא משכחנא דזכי ליה קרא אלא נערות דכתיב (דברים כב) לאבי הנערה: **אינו דין כו'.** ולקמן פריך הא אמרן מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא: **לא נצרכה.** קרא דבגרות אלא ללמדנו שהאילונית נמכרת בקטנותה כשאר בנות:

יציאה דכוותה קא ממעט. פי' ר"ח יציאת אמה העבריה מאדון שהוא עת נעורים אף כאן נערה מיהו סוגיא לא משמע כלל שהוא צריך ללמוד דביוס נערות איירי אלא מגלן דכסף דאביה הוי ונראה לפרש יציאה דכוותה כגון ברשות אדון אם היה שם כסף אז היה נותן לאדון שיצאה ממנו כמו כן כאן שיש כסף ביציאתה מרשות אב דאביה הוי וכן משמע לשון ע) הקונטרס: **זרע** פסול מנין. אומר ר"י זרע זרעה פסול קאמר דהא כיון שנבעלה לפסול לה פסלה מן הכהונה פ) ולא תאכל עוד בתרומה[א] הילכך ליכא לפרש זרע פסול ממש אלא זרע זרעה[ב]: **בא** זה ולימד על זה. פירוש אי לא כתב אלא חד הוי מוקמי ליה בנראה יותר דהיינו בגרות וא"ת ולמה לי ויצאה חנם ללמוד על אין כסף הא ע"כ לא הוה מצינן לאוקמי אין כסף בבגרות אלא בנערות דהא מיניה דרשינן לעיל אבל יש כסף לאדון אחר ומנו אב אם כן ע"כ האי קרא איירי בנערות דאילו בבגרות אין האב זכאי בקדושין דכיון שבגרה אין לאביה רשות בה ואומר הר"ס דאי לאו ויצאה חנם הוה מוקמינן אין כסף ויתורא דיו"ד דאמר רבינא חד לנערות וחד לבגרות ודרשה דאין כסף לאדון זה לא הוה דרשינן להכי איצטריך ויצאה חנם: **בגרות** שמוציאה מרשות האב כו'. וא"ת מיתת האב תוכיח שמוציאה מרשות האב ואינה מוציאה מרשות צ) אדון[ג] אף אני אביא ויש לומר דאיכא למפרך מה למיתת האב שכן לא נשתנה הגוף תאמר בבגרות שנשתנה הגוף: צ) **ויצאה** חנם אלו ימי בגרות אין כסף אלו ימי נערות. וא"ת ברישא הוה ליה למנקט אלו ימי נערות והדר ימי בגרות וי"ל משום דאין כסף צריך לאוקמיה לימי נערות כדאמר לעיל אבל יש כסף לאדון אחר דהיינו ימי נערות דאין האב זכאי בקדושי בתו בוגרת: **דלא** אתיא סימני נערות לא הוי זבינה זבינא. וא"ת ובקטנות אין נדע שלא תביא סימני נערות דסימני אילונית היינו כשהיא בת עשרים ולא הביאה שערות כדאיתא פרק הערל (יבמות דף פ:) ואע"פ שיש סימני אילונית שאפשר להכיר בקטנות כגון סימן דקולה ענה ואין שיפולי מעיה כנשים הא אמרינן (שם) גבי סרים עד שיהא בו כולן ומסתמא הוא הדין באילונית וי"ל דהכי קאמר לא הוי זבינה זבינא וצריך האדון להחזיר מעשיה[ד] והאב יחזיר הכסף וגם אין שייך בה דין ייעוד אם יעדה: מעיקרא

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פי"ח מהל' נדרים הל"ט סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעיף ה:
יא ב מיי' פ"ד מהל' עבדים הל"ה סמג עשין פג:
יב ג ד מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' יב יג טוי"ד סימן שלא ספ"ב:
יג ה מיי' פ"ו מהל' תרומות הל"ה:
יד ו מיי' פ"ד מהל' עבדים הל"ה סמג עשין פג:
טו ז מיי' שם הל"א סמג שם:

◆

מוסף רש"י

יציאה דכותה קא ממעט. מה כסף דיציאת אדון אי הוה התם כסף לאדון שהיא יוצאה ממנו בפני מהור, כפדיון גרעונה דמגרעת עמו ויוצאה והמותר נותנת לו, אף כי קאמר נמי יש כסף ביציאה אחרת, לאדון שהיא יוצאה ממנו בפני נמהר ולא לגידה, ואי אמרת לגידה הוה לא קא ממעט יציאה דכותה, כך מפורש בשאלתות דרב אחאי גאון, ואני שמעתי יציאה דכותה קא ממעט, מה התם נערה אף הכא נערה, וקשיא לי אכתי איתא לגידה, ובמסכת קדושין פירשתיה בלשון שמועתי ונקושי (כתובות מו:). והא לא דמיא. יציאה דקדושין ליציאת אמה העבריה, ולא יציאה דכותה היא (שם). מיחסרא מסירה לחופה. ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולמעשה ידיה (שם). בהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה. דעד עכשיו היה מיפר לבדו ועתה מיפר בשותפות עם בעלה (שם). אביה ובעלה מפירין נדריה. ואינו מופר עד שיפרו שניהם (שם כז.). אין לה עיין עלה. אלי למכתב אין ולכתב כתב אין למדרש עיין עליו (יבמות כב.). בא זה ולימד על זה. אם לא נאמרו שניהם הייתי אומר ויצאה חנם זו בגרות לכך נאמרו שניהם שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק (שמות כא. יא). תושב זה קנוי קנין עולם. נרצע, שמיושב אצלו עד היובל (זבחים פב:). עבד עברי הנרצע, ובא הכתוב ללמדך שאין גופו קנוי לכהן זה שיאכילנו בתרומה ככנעני (יבמות ע.). קנין שנים. סתם עבד שיוצא בשש שנים (שם). עבד עברי שעתיד לצאת בשביעית (זבחים פב:). שכיר זה קנוי קנין שנים. שיוצא בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לאדוניו לאכול בתרומתו (ויקרא כב. י). אינו אוכל. בתרומה שאין גופו קנוי לכהן (שם). אילו כן. דלא נאמר אלא תושב, הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים. משום הכי אסור בתרומה, בא שכיר יתירא ולימד על כרחך דהאי קרא לנרצע אתא וכיון דתרי כתיבי מסתברא דתושב זה המיושב אצלו זמן מרובה ושכיר זה העומד לצאת (יבמות ע.). תרי גופי נינהו. אין הזכרתו של זה

מסורת הש"ס

א) נדרים סו: ע: יבמות כט: כתובות מו. מו:, ב) יבמות ע. ע"ש ספרא פרשת אמור פרשה ו, ג) [ע' תוס' לקמן סו: ד"ה ולורשו], ד) [יבמות כב: וש"נ ועמ"ש שם על הגליון בשם הערוך ופמ"ע ר"ס רעו פי"מ], ה) יבמות ע. ב"ב קמג: ע"ש [תוספתא דיבמות פ"ח ה"ב], ו) [ע' תוס' גיטין מו: ד"ה ולימתך וכו'], ז) יבמות ע. זבחים פב: ספרא פרשת אמור פרשה ו, ח) [פסחים יח: וש"נ], ט) [נ"ל דאתיא סימני נערות הוי זבינה וזבינא דלא אתיא סימני. יעב"ץ], י) [יבמות כט ע"ב], כ) [נ"ל יציאתה. רש"ש], ל) [ויקרא כב], מ) [נ"ל שהם רש"ש], נ) [יש גורסין לשון הקונטרס ואין צורך ת"מ], ס) [יבמות פח ע"א], ע) [לקמן טו ע"א וע"ש ע"ש], פ) [לכאורה שייך לעיל קודם ד"ה זרע. ועיין פנ"י],

◆

תורה אור השלם

1. ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף: שמות כא יא
2. ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו: ויקרא כב יג
3. ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו מאן בלעם הלך עמנו: במדבר כב יד
4. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: דברים כה ז

◆

מוסף תוספות

א. כדאיתא ביבמות פרק אלמנה (סח.) וכדמוכח מובה כהן. רשב"א. ב. כגון שיש לה בן כשר והלך הבן ונכבש על הערוה והוליד ממנה בן ממזר. שם. ג. דהא ר"ל דאמר לקמן בפרקין (טו.) דמיתת האב מוציאה מרשות האדון איתותב (שם בע"ב). תוס' הרא"ש. ד. בתוס' רי"ד כתוב ומנכה לה שכר פעולתה שעבדה אצלו כשכיר יום.

◆

תוס' רי"ד הזקן

דכוותה. דאדון, אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאחר. [אכתי מיחסרא מסירה לחופה. דאכתי] לא נפקא מרשות האב עד שתכנס לחופה. ואמה נפקא מרשות ארון לגמרי. ומשני לענין הפרת נדריה יוצאה מרשותו על ידי הקדושין דמעיקרא אב מפר ומשקדשה אינו מפר אלא בשותפות הבעל.

כמשמעו של זה וכל אחד מלמד על עצמו, ואי משום דאיכא למפרך נכתוב בהדיא ולא נגעי שכיר, הוה שכיר מילתא דאתיא בק"ו. כלומר לאו משום דמשמעות הוא אלא משום דאתי בק"ו ואיכא לגמורי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב ליה קרא, הבאה דקמייתי כ"ש דספיר שנין בא זה ולימד על זה (זבחים פב). אילונית. דהכרזינה דלא ילדה לשון איל זכר ולא כלתן (יבמות יב.)